

Tittelbeskyttelse og yrkesregulering av arkitektyrket i Norge

28.05.2026

Endret versjon etter styremøte 21. mai – til sirkulasjon i LS

OBS! Dette dokumentet er et levende arbeidsdokument. Innholdet er basert på arbeidsutvalgets møter og referater (desember 2025 – mai 2026).

Saken ble fremmet av sekretariatet som en orientering om arbeidsgruppens arbeid i styremøtet 21.05, endringer er sendt på sirkulasjon i arbeidsgruppen, og sendes herved tilbake til landsstyret i NAL den 28.05.2026

Saksnummer	33/2026
Dato	28. mai 2026
Til	NALs styre
Fra	Sekretariatet, basert på arbeidsutvalgets utredning (desember 2025 – mai 2026)
Type sak	Orienteringssak – Landsstyret behandler og innstiller til representantskapet 19. juni 2026

VEDTAK

LS innstiller saken til RS som en orienteringssak. Arbeidsgruppen og sekretariant jobber videre med saken i tråd med følgende punkter:

Endre rekkefølge på trinn 2 og 3.

Innarbeide samfunnskritiske områder med tema etter muntlig diskusjon.

Innholdsfortegnelse

Innledning – Arkitektur som samfunnsoppdrag

- 1. Kontekst**
    - 1.1 Vi ser et behov for forenkling & opprydding i dagens system**
    - 1.2 Arbeidsutvalgets anbefaling**
    - 1.2 Forenkling og tydelige rammer i dagens system**
    - 1.4 Strategisk vindu for handling(?) i dagens politiske situasjon**
  - 2. Visjon og ambisjon for arbeidet med tittelbeskyttelse og yrkesregulering**
  - 3. Dagens situasjon og 3 problemstillinger**
    - 3.1 Juridiske rammer**
    - 3.2 Kjerneproblemer**
    - 3.3 Hva er «arkitekttjenester»? – hva bør beskyttes**
  - 4. De fem modellene**
    - 4.1 Trappetrinnsmodellen – metodisk rammeverk**
    - 4.2 Modell 1 – «Styrke MNAL»**
    - 4.3 Modell 2 – «Aktivitetsregulering»**
    - 4.4 Modell 3 – «Lovbeskyttet tittel»**
    - 4.5 Modell 4 – «Kombinasjonsmodellen»**
    - 4.6 Modell 5 – «Full profesjonsbeskyttelse»**
  - 5. Sammenliknende matrise av de 5 modellene**
  - 6. Mål med tittelbeskyttelse og yrkesregulering: Forenkling, forbrukervern og samfunnskritiske områder**
    - 6.1 Gjør det Enklere for forbrukeren**
    - 6.2 Gjør det enklere for Offentlig og privat sektor**
    - 6.3 «Forenkling» i tråd med EØS-rettslige rammer**
  - 7. Anbefaling**
    - 7.1 Kort sikt – kan starte nå**
    - 7.2 Mellomlang sikt – overordnet ambisjon**
    - 7.3 Langsiktig visjon**
    - 7.4 Hva denne anbefalingen ikke løser**
    - 7.5 Har vi svart ut det som er i bestillingen, det medlemmene ønsket at vi skulle se på?**
  - 8. Kobling til NALs strategi – «Vi skal styrke arkitektens rolle»**
  - 9. Risikovurdering: «De vanskelige spørsmålene»**
  - 10. Kommunikasjon og argumentasjon**
  - 11. Implementering og veikart**
  - 12. Neste steg**
- Vedlegg 1: SWOT-analyser**
- Vedlegg 2: Internasjonale referanser**

Bestilling for arbeidsgruppen

NALs landsstyre vedtok i september 2025 å nedsette et arbeidsutvalg med mandat til å utrede tittelbeskyttelse og yrkesregulering av arkitektyrket. Utvalget ble bedt om å gjennomgå eksisterende reguleringslandskap i Norge og i sammenlignbare land, kartlegge mulige reguleringsmodeller og deres konsekvenser, og fremme en begrunnet anbefaling til landsstyret og representantskapet.

Bestilling om revisjon etter styremøtet 21. mai

Saken ble fremlagt for landsstyret som orienteringssak 21. mai 2026. På bakgrunn av styrets behandling og innspill i møtet fikk sekretariatet i oppdrag å revidere dokumentet før det legges frem for representantskapet 19. juni 2026, til den 28.05.2026. Revisjonen omfatter endring av rekkefølge på trinn 2 (tittel) og 3 (aktivitet), samt å innarbeide samfunnskritiske områder med tema etter muntlig diskusjon. Dokumentet er sirkulert i arbeidsgruppen med kommentarer underveis.

Innledning – Arkitektur som samfunnsoppdrag

Arkitekter former de fysiske rammene for samfunnslivet. De bygde omgivelsene er ikke nøytrale – de setter premissene for folkehelse, sosiale relasjoner, energibruk og klimaavtrykk i generasjoner fremover. Beslutningene som fattes i et byggeprosjekt – om konsept, kontekst, plassering, romlig kvalitet, materialvalg, sikkerhet og beredskap, tilgjengelighet og bysammenheng – er i de fleste tilfeller irreversible. Det er dette som gjør arkitektfaget til et samfunnsoppdrag, ikke bare en markedstjeneste.

Skal arkitekten fylle dette samfunnsoppdraget, kreves det dyp faglig kompetanse – i samfunnskritiske områder – forankret i en femårig masterutdanning. Det krever etisk rammeverk, faglig uavhengighet og dokumentert ansvar gjennom femårig kompetanse fra universitet eller høgskole i tråd med EUs profesjonsdirektiv. Og det krever at systemet rundt arkitektyrket faktisk skiller mellom dem som har denne kompetansen og dem som ikke har det.

I dag gjør det ikke det. Tittelen «arkitekt» er ikke lovbeskyttet, og aktivitetene til arkitekter er heller ikke beskyttet. Hvem som helst kan bruke den, og mange kan prosjektere arkitektur. Komplekse formålsbygg – skoler, sykehjem, omsorgsboliger – kan prosjekteres av noen med toårig fagskolegrad. Forbrukere og kommuner har dermed ingen sikker måte å verifisere den femårige kompetansen til den de engasjerer. Og arkitekter med femårig mastergrad konkurrerer dermed på lik linje med aktører uten tilsvarende faglig grunnlag.

Dette er ikke et spørsmål om «nice to have». Det er et spørsmål om systemkonsistens, forbrukervern og samfunnssikkerhet. Vi trenger en sammenheng mellom den femårige utdanningen for å utdanne seg til arkitekt og tittelen og oppgavene. Den som investerer i et bygg, skal kunne forvente at fagpersonen har dokumentert kompetanse. De byggene vi oppfører i dag vil stå i hundre år – feil i prosjekteringsfasen er knapt reverserbare.

Tittelbeskyttelse betyr at kun de med mastergrad i arkitektur har rett til å kalle seg «arkitekt», mens aktivitetsbeskyttelse betyr at tiltak av en viss kompleksitet er samfunnskritiske og dermed trenger arkitektkompetanse.

Yrkesregulering i dette sammen betyr at de definerte aktivitetene, de samfunnskritiske oppgaver, som – prosjektering av formålsbygg, boliger for varig opphold, skoler og sykehjem – skal kreve arkitektkompetanse via en definert arkitektittel.

Denne saken legger opp en plan for å nå dette målet gjennom en trinnvis tilnærming, fra en styrkning av MNAL, til aktivitetsbeskyttelse, til tittelbeskyttelse, til yrkesregulering, og til endelig profesjonsregulering.

1 Kontekst

I juni 2025 lanserte kommunal- og distriktsminister Kjersti Stenseng «Rom for kvalitet» – Norges første nasjonale arkitekturstrategi på 16 år. Den slår fast at arkitektur er politikk, og at staten har et ansvar for å sikre kvalitet i de bygde omgivelsene. Nå må ordene følges av handling.

Strategiens ambisjon er tydelig: varierte nabolag, varige kvaliteter, varsom ressursbruk og vakre omgivelser. Den kobler arkitektonisk kvalitet direkte til klimaomstilling, folkehelse og samfunnsutvikling – og slår fast at «tydelige ambisjoner fra start i et byggeprosjekt kan øke kvaliteten og redusere kostnadene». Regjeringen erkjenner dessuten at regelverket må forenkles «for å klare å skape kvalitet», og varsler arbeid med en stortingsmelding om arealplanlegging og arkitektur.

NAL har vært enige i ambisjonene til strategien. Men NAL har også vært tydelige på at strategien vil forbli et dokument uten praktisk effekt dersom ikke kompetansesystemet som omgir arkitektyrket tas på alvor. NALs president sa det direkte ved lanseringen: «Regjeringen kunne ha gitt strategien et pangløft om de hadde lagt inn igjen kompetansekravene til arkitektur i tiltaksklassene – da vil denne arkitekturstrategien også gi raskere og bedre effekt.»

Vi peker på tre hull mellom arkitekturstrategien og virkelighet

Systeminkonsistens: EUs profesjonsdirektiv krever femårig masterutdanning for arkitekter i EU/EØS. Mens utdanningssystemet i Norge er forpliktet av dette, reflekterer ikke det norske regelverket dette.

Kompetansegapet: «Rom for kvalitet» påpeker behov for kompetanse, men i dag kan komplekse tiltak som skoler, sykehjem og formålsbygg (TK2) prosjekteres av noen med toårig fagskolegrad. **Dette er manglende aktivitetsbeskyttelse.**

Tittelproblem: Hvem som helst kan kalle seg arkitekt. Forbrukere, kommuner og byggherrer kan ikke vite om den de engasjerer har mastergrad. **Tittelbeskyttelse betyr at kun de med mastergrad i arkitektur har rett til å kalle seg «arkitekt».**

1.1 Behovet for forenkling

Et gjennomgangstema i «Rom for kvalitet» er forenkling: enklere prosesser, tydeligere ansvar og bedre samsvar mellom ambisjoner og virkemidler. Det er NAL helt enig i – men forenkling må ikke forveksles med reduserte krav. Tvert imot: riktig forenkling er å rydde opp i et system som i dag er verken enkelt eller tydelig.

I dag er situasjonen paradoks: systemet er komplisert for de seriøse og for enkelt for useriøse aktører. For en forbruker som vil engasjere en kvalifisert arkitekt finnes det ingen enkel måte å sjekke dette på. For en kommune som skal behandle en byggesøknad er det vanskelig å vite om den som har signert faktisk har den kompetansen loven forutsetter. For en arkitekt med mastergrad er det frustrerende å konkurrere på lik linje med noen som aldri har studert faget.

1.2 Arbeidsutvalgets anbefaling

Anbefalt strategi i kortform

Kort sikt (1–3 år):

Modell 1 – styrking av MNAL på kort sikt; ansvar, etikk, registerordning.

Modell 2 – fortsette med styrket aktivitets-/ansvarsregulering av arkitektoppgaver, jamfør pågående arbeid med ansvarsrett / KDD / DiBK

Modell 3 – igangsette arbeid med søknad / juridisk bistand om prosess lovbeskyttet tittel

Mellomlang sikt (3–5 år):

Modell 4 – kombinasjonsmodellen (tittel + aktivitetsregulering integrert). Det vil være en form for yrkesregulering ved at aktivitet knyttes til både tittel og utdanning.

Lang sikt (5+ år):

Modell 5 – full profesjonsbeskyttelse, som politisk mål og visjon. Krever høy grad av politisk vilje og mulig lovendringer.

Intern oppstart nå: Modell 1: Styrke og tydeliggjøre MNAL-ordningen uavhengig av lovprosesser, fortsettet med Modell 2.

1.3 Forenkling av systemet

Arbeidsutvalgets anbefaling er utformet med *forenkling* og tydelige rammer som et bærende prinsipp:

- Én klar tittel – «arkitekt» betyr mastergrad, profesjonsansvar, etikk og samfunnskritisk funksjon i tråd med EUs profesjonsdirektiv/skolene.
- Tydelige grenser i regelverket mht ansvarsrett– oppgaver i tiltaksklasse 2, eller tiltak av en viss kompleksitet, krever arkitektkompetanse, definert én gang i SAK10/PBL, ikke tolket ulikt fra sak til sak
- Kobling mellom utdanningssystem og kompetansekrav – slik at master i arkitektur fra AHO, NTNU eller BAS faktisk betyr noe i ansvarsrettsystemet og som tittel ved at profesjonsdirektivets krav knyttes til yrkesutøvelsen.

Det er en systematisk og EØS-robust opprydding som gir alle parter – forbrukere, kommuner, byggherrer og arkitekter – et enklere og mer forutsigbart system.

1.4 Strategisk vindu for handling i dagens politiske situasjon

Mulighetsrommet viser to faktorer som sammenfaller i 2026:

- Regjeringens arkitekturstrategi «Rom for kvalitet» gir eksplisitt mandat for styrket kompetanse og forenkling av regelverket
- KDD arbeider aktivt med kvalifikasjonskrav i byggenæringen og jobber med en arbeidsgruppe og en stortingmelding om arkitektur og plan.
- To overordnede ønskede effekter er identifisert, og de nås ikke nødvendigvis med de samme tiltakene:

- **Bedre arkitektur – høyere kvalitet, færre byggfeil, sterkere forbrukervern**
- **Mer jobb til arkitekter med femårig utdanning – sterkere konkurranseposisjon i markedet**

2 Visjon og ambisjon med tittelbeskyttelse og yrkesregulering

Den langsiktige visjonen med tittelbeskyttelse og yrkesregulering som forankres i NAL sin strategi (2026-30) er en fullverdig profesjon – der arkitekttittelen betyr noe, der kompetansen er dokumentert og samfunnsansvaret er tydelig definert, og arkitektene står klare til å møte samfunnets behov.

Visjonen er også en profesjon på lik linje med europeiske naboland. I de fleste land i Europa er arkitekt et lovbeskyttet yrke med klare kvalifikasjonskrav, etisk rammeverk og offentlig register. EUs profesjonsdirektiv (2005/36/EF) fastsetter at arkitektutdanning krever minst fem år. I Norge følger vi dette gjennom utdanningssystemet – men vi har ikke koblet det til rettsvernet rundt tittelen eller til kompetansekravene i plan- og bygningsloven.

Resultatet av dagens ansvarsrettsystem er et system der:

- hvem som helst kan kalle seg arkitekt og drive arkitektkontor
- fagskoleingeniører og IT-arkitekter bruker samme tittel som masterkandidater fra AHO, NTNU eller BAS
- komplekse byggeprosjekter som skoler, sykehjem og omsorgsboliger kan prosjekteres av noen uten mastergrad i arkitektur
- forbrukere ikke kan skille mellom en kvalifisert arkitekt og en som aldri har studert faget

Samfunnskontrakten

Arbeidsgruppen har vurdert profesjonsrollen til arkitektene som en nøkkelrolle i å beskytte samfunnsinteressert.

Regulering av profesjoner bygger på en kontrakt: profesjonen forplikter seg til høy kompetanse, etisk praksis og ivaretagelse av allmennhetens interesser.

Samfunnet gir i retur: anerkjennelse, omdømmebeskyttelse og – ved full regulering – enerett til bestemte oppgaver.

Uten kontrakten: ingen garanti for at skjønnsmessige vurderinger i komplekse byggeprosjekter er forsvarlige.

Arkitekter setter de fysiske rammene for samfunnslivet. Beslutningene er ofte irreversible. Det forplikter.

Et eksempel som illustrerer Eksempelen som Grenfell Tower-brannen i London (2017) illustrerer hva som kan gå galt: uklart ansvar, sviktende kompetanse og mangel på faglig ansvarslinje i byggeprosjekter kan ha katastrofale konsekvenser. Ansvarsrett og forsikring er ikke nok alene. Kompetanse og etikk må inn i systemet.

Internasjonal medvind – RIBA lanserer «protection of function» (mai 2026)

Royal Institute of British Architects (RIBA) lanserte i mai 2026 et detaljert rammeverk for lovbeskyttelse av arkitekters funksjoner – «protection of function».

Forslaget ville kreve at kun autoriserte arkitekter kan innlevere plansøknader.

RIBAs president Chris Williamson meldte seg ut av ARB Architects registration board for å synliggjøre svakheten ved et system som kun beskytter tittelen – ikke kompetansen.

RIBAs kampanje «Repeal, Reserve, Regulate» krever: (1) opphev Architects Act 1997, (2) reserver definerte funksjoner for godkjente fagpersoner, (3) innfør kompetansebasert regulering.

ARB og britisk regjering er i «svært detaljerte diskusjoner» om å regulere «activities in architecture». Høringsfrist for Single Construction Regulator var 20. mars 2026; svar ventes sommeren 2026.

3 Dagens situasjon og ulike problemstillinger

3.1 Juridiske rammer

- PBL og SAK10 regulerer roller og ansvar (ansvarlig søker / ansvarlig prosjekterende) per tiltaksklasse – ikke tittelen «arkitekt».
- Tittelen er ikke lovbeskyttet. Sentral godkjenning (DiBK) er frivillig.
- En viss aktivitetsregulering finnes: arkitekturprosjektering i tiltaksklasse 3 krever femårig utdanning – men TK3 gjelder kun en begrenset del av tiltak (flyplasser, sykehus m.m.).
- I tiltaksklasse 2 – der skoler, barnehager, sykehjem, formålsbygg og komplekse boligbygg ligger – kan kompetansekravet oppnås med toårig fagskolegrad.
- MNAL er varemerkebeskyttet, men privat og uten rettslig effekt som tittelbeskyttelse.

3.2 Kjerneproblemer

- Tittelen «arkitekt» vannes ut: fagskoleingeniører, bacheloringeniører, tekniske tegnere og IT-bransjen bruker betegnelsen
- Arkitekter prises ut av markedet i TK1 og TK2 – ikke-arkitekter leverer billigere
- NS 8407 (totalentreprise) har i stor grad erstattet NS 8401 (samspillskontrakt), med svakere fokus på prosjekteringskvalitet
- Offentlige anskaffelser prioriterer pris og totalentreprenør (TE) – ikke prosjekteringskompetanse
- Manglende samsvar mellom EUs profesjonsdirektiv (master som krav) og mandatet profesjonen får gjennom ansvarsretten i PBL

3.3 Hva er «arkitekttjenester»? – hva bør beskyttes

Et avgjørende spørsmål for alle modeller er: hvilke oppgaver er samfunnskritiske og bør beskyttes? Arbeidsutvalget peker på:

- Rom for varig opphold
- Formålsbygg (komplekse boliger, skoler, barnehager, sykehjem, omsorgsboliger)
- Tiltaksklasse 2 og 3 – komplekse prosjekter med høy risiko og konsekvens
- Risiko- og sårbarhetsvurderinger (ROS/RAS), ombrukskartlegging, transformasjon av eksisterende bygg
- Konsept og kontekst
- Kriminalitetsforebygging, beredskap, samfunnssikkerhet
- Tverrfaglig koordinering og overordnet helhet i prosjekteringen
- Planfaglig arbeid: fagkyndig i planprosesser bør kreve arkitekt- eller plankompetanse

Pågående prosesser som påvirker handlingsrommet

KDD: Arbeider med kvalifikasjonskrav i byggenæringen. Varsler at det ikke kommer vedtak i 2026.

KDD sammenslår DiBK og Husbanken ila 2027.

NAL er forhåpentligvis invitert inn i en arbeidsgruppe. KDD jobber med stortingsmelding (?) om arkitektur og areal/plan høsten 2026.

DiBK: Hadde opprinnelig retning mot forenkling/mindre regulering, dette er ikke kommet ut på høring høst 2025.

Skolene (AHO, NTNU, BAS): Samstemte – arkitektkravene kan kun innfris gjennom femårig studie. NTNU har dokumentert dette mot EUs 47 kvalifikasjonspunkter.
NAL: Oversendte skriftlig innspill til KDD 9. mars 2026 med to spor: (A) skjerpede krav i TK2, (B) tydeligere arkitektfaglige ansvarsområder.

4 De fem modellene

4.1 Trappetrinn som metodisk rammeverk

Arbeidsutvalget har utviklet en trappetrinnsmodell som viser fem reguleringstiltak i stigende ambisjonsnivå. Trinnene er ikke gjensidig avhengige – man kan ta ett uten å ta neste, og ikke nødvendigvis i fast rekkefølge:

Trappetrinn: fra styrking av MNAL (trinn 1) til full profesjonsbeskyttelse 5+4 år (trinn 5).

Prinsipper for hvordan vi kan gjøre dette i praksis

Trinn 1: Avhenger kun av NAL selv – kan gjøres nå

Trinn 2: Krever endringer i ansvarsrett, tiltaksklasser og annen relevant lovgivning (PBL/SAK10)

Trinn 3: Krever juridisk bistand, mulig søknad til DiBK

Trinn 4: Krever oppnåelse av trinn 2 og 3 og at disse sammenkobles (tittel + aktivitet) gjennom yrkesregulering, skolene må også påkobles.

Trinn 5: Krever langsiktig samarbeid mellom departement, skolene, organisasjoner, og lovgiver.

4.2 Modell 1 – «Styrke MNAL»

Privat ordning. Styrke det vi allerede har uten lovverksendringer. Lavthengende frukt.

Virkemidler:

- Offentliggjøre og vedlikeholde register over hvem som er medlemmer og dermed har mastergrad i arkitektur
- Styrke etisk regelverk og håndhevelse – etikk som merkevareelement
- Kommunikasjonsarbeid: hva betyr MNAL, hva kan forbrukere forvente
- Styrke kompetanse innen pbl., byggesak, plan; innføre anbefalt kursrekke

Styrker	Svakheter
God startposisjon – kan gjøres nå Viser at NAL tar ansvar Grunnlag for videre tiltak Kan stimulere til rekruttering av medlemmer Kan øke kompetanse på sikt.	Ingen rettslig effekt – tittelen forblir ubeskyttet Lav markedseffekt alene Kan gi falsk trygghet Krever langsiktig kommunikasjonsstrategi rundt hva et MNAL-medlem har som kompetanse Krever kurs og kompetanseheving Krever store ressurser fra NAL

4.3 Modell 2 – «Aktivitetsregulering» (styrket ansvarsrett)

Aktivitetsbeskyttelse via styrkede kompetansekrav for definerte arkitektoppgaver i PBL/SAK10. Dette er i stor grad det NAL allerede arbeider med ovenfor DiBK / KDD.

Virkemidler:

- Tiltaksklasse 2 og 3 krever mastergrad i arkitektur for arkitekturprosjektering (PRO) og ansvarlig søker (SØK), eventuelt at oppgaver av en viss kompleksitet krever master i arkitektur (dersom tiltaksklasser faller bort)
- Bedre og tydeligere definisjon av «arkitekturprosjektering» og hva som er samfunnskritisk/krever arkitektkompetanse i regelverket. Samfunnskritiske områder inkluderer: rom for varig opphold (boliger, skoler, barnehager, sykehjem, omsorgsboliger), formålsbygg, prosjekter der kontekst og konsept er avgjørende, byforming og stedstilpasning, tiltak med betydning for beredskap, trygghet og kriminalitetsforebygging, samt ombruk og transformasjon av eksisterende bygg. Disse områdene må defineres tydelig i SAK10/PBL.
- Jobbe for å løfte flere tiltak som bør kreve arkitektkompetanse opp til TK3 – *særlig rom for varig opphold og formålsbygg*
- Sikring av arkitektkompetanse i planprosesser (fagkyndig planlegger)

Styrker	Svakheter
Direkte effekt på kompetanse i prosjekter Forsterker eksisterende system	Svak publikumssynlighet Sårbar om ansvarsrettssystemet reformeres bort Krever tydelig definisjon av arkitektspesifikke oppgaver (må defineres)

EØS-robust ved risikobasert avgrensning Adresserer både kvalitet og sikkerhet	Forbrukere forstår ikke systemet Lav politisk vilje, motsatt retning enn byggebransjen
--	---

4.4 Modell 3 – «Lovbeskyttet tittel»

Tittelen «arkitekt» beskyttes juridisk gjennom søknad via skolene og NOKUT til KDD / DiBK, eventuelt at man fremmer ideen om egen arkitektlov (jamfør advokatloven) eller endring av annen lovgivning. Kun den med femårig mastergrad i arkitektur kan bruke tittelen.

Advokatloven (2021) er et relevant forbilde for en mulig arkitektlov. Loven samler regler om advokatvirksomhet, advokatbevilling, etikk, disiplinærordning og tilsyn i ett lovverk – og kobler slik tittelbruk, kompetansekrav og samfunnsansvar i ett system. En tilsvarende arkitektlov kunne gi tittelen «arkitekt» rettslig vern, etablere et offentlig register, fastsette krav til etterutdanning (CPD) og ansvarsforsikring, og legge grunnlag for et uavhengig tilsynsorgan. Modellen er EØS-kompatibel så lenge godkjenning av utenlandske kvalifikasjoner er i tråd med profesjonsdirektivet (2005/36/EF). Det norske advokateksempelen viser at en slik prosess er mulig – men krever langsiktig politisk arbeid, samarbeid med skolene og et tydelig mandat fra NAL og dens medlemmer.

Virkemidler:

- Juridisk beskyttelse av tittelen – søknad/samarbeid med skolene mot KDD/lovgiver
- Mulighet for offentlig, søkbart register («Sjekk arkitekt»)
- Mulighet for tilsynsordning og sanksjoner ved misbruk av tittelen
- Navneregler for foretak: «arkitekt» i firma-/markedsføringsnavn krever registrert arkitekt
- Gjensidig anerkjenning av utenlandske kvalifikasjoner (EØS) samsvarer med behovet for forenkling mot EU.

Styrker	Svakheter
Klar synlighet og forbrukervern Harmonisering med flertallet av EU-land og skolene Sterk symbolverdi EØS-robust ved riktig utforming Bedre rustet om ansvarsretten reformeres bort	Gir ikke alene enerett til oppgaver Krever lovverksendring og offentlig vilje IT-bransjen og andre bransjer bruker «arkitekt»-tittel; kan utfordre arkitektene Kostnader til register og tilsyn Symbolverdi fremfor reell effekt hvis det ikke kobles til aktivitet

4.5 Modell 4 – «Kombinasjonsmodellen» (anbefalt ambisjon)

Tittelbeskyttelse (modell 3) kombinert med aktivitetsregulering (modell 2). Tittel og oppgaver kobles i ett sammenhengende system. Aktivitetene knyttet til definerte oppgaver forutsetter registrert tittel; dermed blir arkitekttittelen omfattet av yrkesregulering til bestemte oppgaver

Virkemidler:

- Lovbeskyttet tittel + innleveringsrett for definerte oppgavetyper (jf. Bauvorlageberechtigung i Tyskland) gir yrkesregulering.
- Registrering gir tilgang til tittelbruk og byggesøknadsrett
- Etikkode, CPD og ansvarsforsikring forankret i regelverket

Styrker	Svakheter
Kobler tittel og oppgaver i ett system Gjør arkitekt som tittel og som oppgave forståelig Henger sammen med RIBA, som har søkt aktivitetsbeskyttelse som da henger sammen med tittelbeskyttelse; Oppnår begge ønskede effekter om både tittel og aktivitetsbeskyttelse Sterkest forbrukervern av realistiske modeller Internasjonal standard (flertall EU)	Krever endring av PBL/SAK10 Komplekse overgangsordninger nødvendig Kapasitetsrisiko i distriktene 3–5 års tidslinje Krever ressurser og kapasitet Motsatt retning enn byggebransjen forøvrig

4.6 Modell 5 – «Full profesjonsbeskyttelse» (langsiktig visjon)

Dette innebærer full yrkesregulering tilsvarende leger og psykologer. Krever godkjenning for å drive med arkitekttjenester. Er avhengig av alle andre modeller, pluss skolene.

Kan innebærer 5+4-modellen (5 år grunnutdanning + 4 år praksis/spesialisering).

Styrker	Svakheter
Tydelig samfunnskontrakt og profesjonsansvar Begrenser andre faggruppers tilgang til arkitektmarkedet Sterkt vern ved reformert ansvarsrett Kan øke kompetansen og profesjonaliteten	Krever ny lov og bred politisk vilje Krever omorganisering av NAL Krever obligatorisk praksis og etterutdanning Mulig motstrid til EØS-tjenestedirektivet ved for brede eneretter Lang tidslinje – 5+ år, Krever mye ressurser og kapasitet

5 Sammenliknende matrise av de 5 modellene

Dimensjon	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Reguleringsnivå	Ingen/privat	Moderat	Lav–moderat	Moderat–høy	Høy
Krev. lovendring	Nei	Ja – SAK10/PBL	Ja – arkitektlov	Ja – begge	Ja – ny lov
Forbrukervern	Lav	Direkte (oppgaver)	Indirekte	Direkte (tittel+oppg.)	Direkte og bred
EØS-risiko	Ingen	Lav–moderat	Lav–moderat	Moderat	Høy
Samsvar ansvarsrett	God	God – forsterker	God – parallelt	God – integrert	Svakt*
Politisk gjennomf.	Høy	Relativt høy	Relativt høy	Moderat	Lav–moderat
Symbolverdi	Moderat	Moderat	Høy	Høy	Moderat
Tidshorisont	Nå	1–3 år	2–4 år	3–5 år	5+ år
Oppnår effekt 1 (kvalitet)	Lav	Høy	Lav–moderat	Høy	Høy
Oppnår effekt 2 (markeds-posisjon)	Moderat	Moderat	Høy	Høy	Høy

6 Mål med tittelbeskyttelse og yrkesregulering: Forenkling, tydelighet, forbrukervern og samfunnskritiske områder

Et mål i anbefalingen er forenkling – ikke mer byråkrati, men et tydeligere og enklere system for alle parter.

6.1 Gjør det enklere for forbrukeren

I dag er det umulig for en vanlig forbruker å vite om den de engasjerer er en kvalifisert arkitekt. Et lovbeskyttet tittelregister løser dette:

- Én nettside – «Sjekk om arkitekten din er godkjent»
- Tydelig merking av foretak som har registrert arkitekt
- Klagekanal ved brudd på etikkreglene
- Enklere anskaffelsesprosess for kommuner og byggherrer

6.2 Gjør det enklere for partene i offentlig og privat sektor

Foreslåtte tiltak vurderes å kunne sikre kompetanse i begge sektorer:

Privat sektor	Offentlig sektor
Lovbeskyttet tittel gir forbrukeren trygghet Navneregler for foretak gir markedssignal Etikkregler gir klageadgang for privatpersoner Konkurransavidning reduseres: lik plattform	Anskaffelsesreglene kan stille krav om registrert arkitekt for definerte oppdrag (Ttkl 2; formålsbygg m.m.) Kommunal saksbehandling kan forenkles med søkbart register ved tilsyn. TK2/TK3-skjerpingen sikrer kompetanse i formålsbygg Samfunnskritiske områder: klima- og ombrukskrav håndteres av riktig kompetanse

6.3 «Forenkling» i tråd med EØS-rettslige rammer

Arbeidsutvalget har vurdert forholdet til EØS-retten, men dette må undersøkes nærmere:

Tittelbeskyttelse (modell 3)	Aktivitetsregulering / profesjonsbeskyttelse (modell 2–5)
Klassifiseres som mild yrkesregulering Tillatt: objektive krav, åpen godkjenning av utl. utd., ingen enerett til markedstilgang Lav EØS-risiko	Kan klassifiseres som restriktiv adgangsregulering Krever dokumentasjon av vesentlig samfunnsrisiko og at mildere tiltak er utilstrekkelige Sårbar for ESA-klager ved for brede eneretter – krever risikobasert avgrensning jamfør pbl.

Konklusjon: Modell 3 (tittelbeskyttelse) har lav EØS-risiko. Modell 2 og 4, avgrenset til definerte samfunnskritiske oppgaver og basert på proporsjonalitetsvurderinger, kan forsvares dersom de henger sammen med profesjonsdirektivet. Juridisk utredning er likevel nødvendig.

7 Arbeidsutvalgets Anbefaling på kort og lang sikt

Arbeidsutvalget anbefaler en offensiv, trinnvis strategi jamfør del 4 i dette dokumentet.

7.1 Kort sikt – kan starte nå

Tre modeller kan igangsettes på kort sikt

- **Modell 1 (intern):**
  - Tydeliggjøre og styrke MNAL-ordningen: offentlig register, etikkhåndhevelse, kommunikasjon
  - Kan iverksettes av NAL alene – ingen lovverksendring nødvendig
  - Pågående arbeid med kurs og kompetanse svarer på dette.
  - Samarbeid med skolene svarer til dette.
- **Modell 2 (eksternt):**
  - Arbeide for skjerpede kompetansekrav i TK2/TK3 i KDDs pågående prosess.
  - Delta aktivt i den varslede KDD-arbeidsgruppen
  - Aktiv politisk påvirkning mot departement og direktorat
  - Arbeid med definisjon av hvilke tiltak og hva slags type arkitekturprosjektering omfattes av mastergradskravet (varig opphold/formålsbygg/RAS/ROS m.m.)- dette må defineres tydelig
  - Samarbeide med skolene om ovennevnte
  - Definerte kurs for eventuelle kritiske / arkitektspesifikke oppgaver med sertifisering.
- **Modell 3 (eksternt):**
  - Krever juridisk kompetanse
  - Krever dialog med DiBK/KDD og juridisk/politisk vilje mens man forbereder søknad/dialog med KDD om lovbeskyttet tittel
  - Krever samarbeid med skolene (mulig skolene må søke selv).

7.2 Mellomlang sikt – overordnet ambisjon

Modell 4 – kombinasjonsmodellen – er arbeidsutvalgets overordnede anbefaling. Den oppnår begge effektene (kvalitet + markedsposisjon), er EØS-robust ved riktig avgrensning og samsvarer med europeisk praksis. Den gir samtidig en form for yrkesregulering.

7.3 Langsiktig visjon

Modell 5 – full profesjonsbeskyttelse – kan tolkes som profesjonens langsiktige visjon. Det er et politisk mål som krever bred samfunnsdebatt, skolenes aktive medvirkning og offentlig politisk vilje. Det må settes som et langsiktig mål 5-10-20 år(?) frem i tid.

7.4 Problemstillinger denne anbefalingen ikke løser

- Aktivitetsregulering (modell 2) kan ikke forsvare full markedsmonopol – proporsjonalitetshensyn setter grenser
- Ren tittelbeskyttelse (modell 3) løser ikke i seg selv konkurransen fra billigere leverandører på enkle oppdrag, se britiske modellen viser at tittel alene gir ikke nødvendigvis begrensning av arkitektoppgaver.
- Både yrkesregulering og full profesjonsbeskyttelse krever at arkitektmiljøet selv er villig til å ta på seg de forpliktelsene samfunnskontrakten innebærer, kan medføre obligatorisk etterutdanning, en omorganisering av NAL, og økt risiko for arkitektene.
- Alle tiltakene krever ressurser, som kan slite på andre deler av profesjonen. Juridisk bistand er kostnadskrevende og innebærer stor risiko.

8 Kobling til NALs strategi – «Vi skal styrke arkitektens rolle»

NALs strategi (2026–30) fastslår at «arkitektens rolle, ansvar og kompetanse er for svakt definert og beskyttet», og at «press fra tilstøtende fag, endrede prosesser og manglende profesjonsregulering har svekket arkitektens posisjon». Arbeidsutvalgets arbeid er den faglige og regulatoriske gjennomføringen av strategiens mål 1.1–1.4 under satsingsområde 1: «Styrke arkitektens posisjon og gjennomslagskraft».

Strategisk mål	Innhold i strategidokumentet	Kobling til dette dokumentet
Mål 1.1 Regulering av arkitektyrket	Arbeide for tittelbeskyttelse, profesjonsregulering og ansvarsområder. Forankre arkitektens kompetanse, ansvar og samfunnsrolle. Arbeide for bedre sammenheng mellom utdanning, praksis og ansvar.	→ Modell 3 (lovbeskyttet tittel) er det rettslige grunnlaget for tittelbeskyttelse. → Modell 4 (kombinasjonsmodellen) realiserer profesjonsregulering i full form, med tittel og aktivitetskrav i ett system. → Modell 1 (styrke MNAL) er en intern forberedelse som kan iverksettes umiddelbart, uavhengig av lovprosess.
Mål 1.2 Sterkere krav til arkitektkompetanse i komplekse saker	Arbeide for krav om arkitektkompetanse på masternivå i plan- og byggesaker, innenfor dagens regelverk, særlig tiltaksklasse 2 eller tilsvarende fremtidige ordninger. Samarbeide med relevante myndigheter om kompetanse, ansvar og kvalitet i plan- og byggesaker.	→ Modell 2 (aktivitetsregulering) er gjennomføringsmekanismen via TK2/3-krav i SAK10/PBL. → NALs pågående samarbeid med KDD og DiBK sammenfaller direkte med arbeidsutvalgets kortsiktige anbefaling.
Mål 1.3 Styrke kompetanse og etterutdanning	Utvikle kurs og etterutdanning som styrker arkitektenes kompetanse og ansvar i praksis.	→ Et autorisasjonssystem (modell 3/4) kan knytte etterutdanning (CPD) til tittelvedlikehold, slik at etterutdanning blir strukturelt forankret fremfor frivillig. → Kursrekker og sertifisering under modell 1 (styrke MNAL) kan iverksettes av NAL allerede nå.
Mål 1.4 Støtte nyutdannede og arbeidsledige arkitekter	Tilby kompetansetiltak og faglige verktøy for arkitekter i etableringsfasen. Videreutvikle mentorordninger og faglige nettverk. Bidra til bedre overganger mellom utdanning, praksis og arbeidsliv.	→ Et autorisasjonssystem med praksiskriterier (modell 2/3/4/5) gir nyutdannede et tydelig karriereløp og definerte kompetansemilestener. → Mentorordning og praktikantordning (Arkitekt-Hub) henger naturlig sammen med modell 4/5 over tid, men kan videreutvikles under modell 1 allerede nå.

9 Risikovurdering: «De vanskelige spørsmålene»

– til styrets diskusjon

Arbeidsutvalget har ikke konkludert på alle disse punktene, men tenker at de er fornuftige drøftningspunkter.

Spørsmål	Spenningen og hva som står på spill
Er NALs medlemmer villige til å ta på seg forpliktelsene?	Samfunnskontrakten er gjensidig: rettigheter forutsetter forpliktelser. Hvis NAL krever lovbeskyttelse av tittelen uten å påta seg etikkhåndhevelse og CPD-krav, er det vanskelig å legitimere overfor lovgiver og publikum.
Internt tilsyn, ulike modeller	Innføring av interne tilsyn krever høy grad av selvregulering av profesjonen og dermed ressurser og kompetanse. Advokatprofesjonens modell (Tilsynsrådet for advokatvirksomhet) og legeforeningens etikkorganer kan gi nyttig lærdom.
Hvem driver et slikt system?	Ulike modeller bør diskuteres: (a) NAL driver selv register og tilsyn – lavere kostnader, men lavere offentlig legitimitet; (b) eget uavhengig organ finansiert av registreringsavgift – høy legitimitet, krev oppstartskapital (ligner på advokatene) (c) statlig organ under DiBK/KDD – sterkest juridisk forankring, men arkitektene mister kontrollen. Ikke sikkert at dep/dir ønsker å drive noe sånt.
Landskapsarkitekter og interiørarkitekter – inn eller ikke?	Å inkludere tilgrensende profesjoner fra starten styrker politisk tyngde og unngår fremtidige grensekonflikter. Det øker imidlertid kompleksiteten og krever koordinering med NLA og NIL. RIBA-kampanjen i UK inkluderer alle «built environment professions» – det er én modell. En annen er å starte med arkitekter alene og utvide.
Hva med de som allerede praktiserer uten mastergrad?	Det er uklart hvor mange medlemmer er tatt inn på særskilt grunnlag. Overgangsordninger er nødvendig for politisk aksept og juridisk forsvarlig innføring. Spørsmålet er om erfarne praktikere uten mastergrad skal: (a) nektes tittelen fra dag én, eventuelt utkastes?

Arbeidsutvalgets vurdering

Det er vesentlige ressursspørsmål og organisasjonsspørsmål knyttet til disse modellene som arbeidsutvalget ikke har utredet fullstendig. Gruppen har sett at det er betydelig bruk av tid og ressurser på dette i andre land som har strengere regulering, uten at vi har studert dette nærmere.

Arbeidsutvalget anbefaler at man diskuterer driftsmodell og håndhevelsesnivå ved RS 19. juni ettersom ressursspørsmålet i NAL allerede er svært krevende.

10 Arbeidsgruppens anbefalinger for kommunikasjon og argumentasjon

---

Punkter som kan bruke, til KDD, til medlemmer og lovgiver

«Dagens ansvarsrettssystem skaper et gap mellom oppgavens risiko og kompetansekravene. Tittelbeskyttelse er en mild, EØS-robust regulering med høy publikumseffekt. Aktivitetsregulering via SAK10 og tiltaksklassesystemet kan forsterke eksisterende regime uten systembytte. NAL og arkitektskolene er samstemte og klare til å bidra i KDDs arbeidsgruppe.»

Til NALs medlemmer

«Vi kjemper for at arkitektyrket skal bety noe – for forbrukerne, for byggene og for dere som har investert fem år i utdanning. Tittelen skal telle. De riktige oppgavene skal kreve riktig kompetanse. Det er dette vi nå legger grunnlaget for.»

Til offentligheten og media

«Når du engasjerer en arkitekt til å tegne boligen din, bygge skolen eller planlegge nabolaget, bør du kunne forvente dokumentert kompetanse, etisk ansvar og faglig uavhengighet. I dag finnes det ingen garanti for det. Det er det vi ønsker å endre – for forbrukerne, for kvaliteten i byggene og for samfunnet.»

11 Implementering og veikart

Dette er et foreløpig veikart.

Dette veikartet ikke er en del av arbeidsutvalgets bestilling/arbeid, men vi anser det som hensiktsmessig å lage en fremtidsplan/prosessoversikt.

Fase / Tidslinje	Innhold
Nå–2026 Fase 1: Forankring	<ul style="list-style-type: none"> • Styrebehandling 21. mai 2026 – orientering med små endringsforslag fra LS • Sirkulasjonssak med endringer 27.05 • Levere tilbake til LS 28.05 (dette dokumentet) • Representantskapsmøte 19. juni 2026 – orienteringssak
2026–2027 Fase 2: Dialog og utredning om modeller 1, 2 og 3	<ul style="list-style-type: none"> • Styrke MNAL internt jmf modell 1. • Jmf modell 2: Jobbe med KDD om deltakelse i arbeidsgruppen, fortsette arbeid med akt. Beskyttelse/ttkl/ansvarsretts; dialog med DiBK om tiltaksklassedefinisjonene • Jmf modell 3: Juridisk bistand til utredning av tittel; arkitektlov / EØS-vurdering for tittelbeskyttelse • Jmf modell 4: Koordinering med AHO, NTNU og BAS, utrede mulige organisasjonsendringer for å ivareta kombinasjonsmodell • Høringsarbeid og politisk påvirkningsarbeid
2027–2029 Fase 3: Lovsøknad og pilot	<ul style="list-style-type: none"> • Fremme mulig lovsøknad om tittelbeskyttelse (modell 3) • Forankre organisasjonsmodell for medlemmer, overgangsordninger jmf modell 3 og 4 • Utrede EØS-mekanismer for gjensidig anerkjenning av utenlandske kvalifikasjoner • Pilotregister («Sjekk arkitekt»)
2029+ Fase 4: Drift og utvidelse	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge effekt, om modell 2 eller 3 er gjennomførte, samt om register, etikkode med mer er bygget opp og styrket • Evaluere effekt av modell 2+3, utrede mulighet for kobling mot modell 4. • Igangsette eventuelt arbeide mot full profesjonsbeskyttelse (modell 5) som politisk mål • Løpende rapportering til styre og representantskap

12 Konklusjon og anbefalte punkter til RS

På bakgrunn av utredningen anbefaler Landsstyret at representantskapet slutter seg til følgende:

1. RS slutter seg til analysen og anbefalingen om en trinnvis tilnærming til styrkning av MNAL, arbeid med aktivitetsbeskyttelse/yrkesregulering og utredning av juridiske forhold rundt tittelbeskyttelse og arbeid av arkitektyrket i Norge.
2. RS vedtar å arbeide parallelt med modell 1 (Styrke MNAL), modell 2 (styrket aktivitetsregulering/tiltaksklasser) og modell 3 (lovbeskyttet tittel) på kort sikt, med modell 4 (kombinasjonsmodellen) som overordnet langsiktig ambisjon.
3. RS anser at satsingen er i tråd med NALs strategiske mål jmf punkt 1.
4. RS gir sekretariatet fullmakt til å innlede dialog med KDD / DiBK i tråd med ambisjonene i saken.
5. Sekretariatet legger frem kommunikasjonsplan og implementeringsveikart til styreseminar høsten 2026.

13 Neste steg

#	Tiltak	Ansvarlig	Frist
1	Landsstyret behandler denne rapporten (med endringer av 28.05.2026), innstiller evt. med kommentarer til RS.	Styret	28. mai 2026
2	Fremme sak for representantskapet	Kai / Jostein/ Arbeidsgruppa / RS	19. juni 2026
3	Innlede dialog med KDD om deltakelse i varslet arbeidsgruppe	Sekretariatet	Juni 2026
4	Igangsetting styrke MNAL-ordningen internt (modell 1)	Sekretariatet	Sept. 2026
5	Mandat til bestilling av juridisk utredning av modell 2/3	Styret	Høst 2026
6	Kommunikasjonsplan og implementeringsveikart til styreseminar i september 2026	Sekretariatet	Sept. 2026

Vedlegg 1 SWOT-analyser

Tittelbeskyttelse og profesjon/yrkesregulering isolert

Tittelbeskyttelse	
Styrker	Svakheter
Økt bevissthet om og synliggjøring av faktisk kompetanse Harmonisering med deler av Europa (men ikke de nordiske landene) Økt forbrukerbeskyttelse og tillit til arkitekttittelen.	Symbolsk, gir ikke automatisk flere rettigheter/oppdragsmuligheter Tittel arkitekt brukes nå også av IT-bransjen Kostnader knyttet til opprettholdelse av register og kontroll av krav I praksis ikke så forskjellig fra å bruke master eller sivilarkitekttittel.
Muligheter	Trusler
Tittelregulering kan kanskje gjøre det enklere med profesjonsbeskyttelse senere. Kan styrke bransjebvissthet uten å oppfattes som svekking av andre aktører.	IT-bransjen negativ pga overlappende bruk? Kan medføre høyerekrav til arkitekter, men uten bedre tilgang til oppdrag/market, slik at det bidrar til å utkonkurrere egne bransje

Profesjonsregulering/Yrkesregulering	
Styrker	Svakheter
Synliggjøring av samfunnsbetydningen Tydeliggjøre samfunnsansvaret i arkitektyrket Vil begrense andre yrkesgruppers tilgang til arkitektmarkedet	Ikke kompatibelt med dagens lovgivning/ansvarsrettsystemet Flytter ansvar fra foretak til individ / Større personlig risiko Antagelig lite folkelig oppslutning om krav om å bruke arkitekt for alle søknadspliktige tiltak Bedriftene har begrenset interesse av å styrke avhengighet av den enkelte ansatte? Ref. geologer. Kostnader knyttet til opprettholdelse av register og kontroll av krav
Muligheter	Trusler
Viktig dersom ansvarsrettsystemet endres eller bortfaller Tilgang til flere oppdrag Begrenses til aktivitetsregulering	Politisk motstand mot økt profesjonsmakt og markedsregulering. Motstand i resten av byggenæringen mot begrensning av markedet. Folkelig motstand? Motstrid til EØS tjenstedirektiv hvor man ikke kan kreve godkjenning hvis kvalifikasjonskrav i SAK er oppfylt, jmf. SG og tidligere lokal godkjenning, ikke mulig med forhåndsgodkjenning for å levere tjenester.

Nye modeller

SWOT – Modell 2: Aktivitetsregulering	
STYRKER <ul style="list-style-type: none"> • Direkte effekt på kompetanse i kritiske prosjekter • Forsterker eksisterende system uten full systembytte • Forankret i EUs profesjonsdirektiv • Adresserer byggkvalitet og sikkerhet direkte	SVAKHETER <ul style="list-style-type: none"> • Svak publikumssynlighet – forbrukere forstår ikke ansvarsretten • Kommunikasjon er krevende • Sårbar om ansvarsrettssystemet reformeres bort • Krev tydelig definisjon av arkitektspesifikke oppgaver
MULIGHETER <ul style="list-style-type: none"> • Kan kombineres med tittelbeskyttelse (→ modell 4) • Jobbe for mer TK3: rom for varig opphold, formålsbygg • Styrker forhandlingskort overfor KDD/DiBK	TRUSLER <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarsrettssystemet er under press, kan fjernes • Risiko for fragmentering og uklare grenser • EØS-vurdering nødvendig for aktivitetsbegrensninger

SWOT – Modell 3: Lovbeskyttet tittel	
STYRKER <ul style="list-style-type: none"> • Klar, synlig forbrukerbeskyttelse • Harmonisering med flertallet av EU-land • Sterk symbolverdi og faglig stolthet • EØS-robust ved riktig utforming • Bedre rustet om ansvarsretten reformeres bort • Kan fjerne useriøse aktører fra tittelen	SVAKHETER <ul style="list-style-type: none"> • Gir ikke alene enerett til oppgaver • Krever lovverksendring og offentlig vilje • IT-bransjen bruker «arkitekt»-tittel • Kostnader til register og tilsyn
MULIGHETER <ul style="list-style-type: none"> • Kan gjøre det enklere med aktivitetsbeskyttelse på sikt • Slipper å vente på reform av PBL/SAK10 • Skolene blir portvakter for graden • Styrker NALs kommunikasjon overfor KDD	TRUSLER <ul style="list-style-type: none"> • IT-bransjen kan mobilisere imot • Høyere krav uten bedre markedstilgang kan virke mot sin hensikt • Lang prosess – politisk treghet • Kostnader, ressurser • Høyst usikkert om KDD / DiBK godkjenner

SWOT – Modell 4: Kombinasjonsmodellen (yrkesregulering)	
STYRKER <ul style="list-style-type: none"> • Kobler arkitekttittel og arkitektoppgaver i ett sammenhengende system • Sterk forbrukervern – synlighet og kompetansekontroll • Tydelig samfunnskontrakt • Kan forsvares EØS-rettslig ved risikobasert avgrensning	SVAKHETER <ul style="list-style-type: none"> • Krever både endring av PBL/SAK10 – samt innføring av tittelbeskyttelse, tungt å innføre • Kapasitetsrisiko i distriktene • Komplekse overgangsordninger nødvendig • lang tidslinje for full implementering

<ul style="list-style-type: none"> • Oppnår begge ønskede effekter	
MULIGHETER <ul style="list-style-type: none"> • Optimal kombinasjon: kvalitet + markedsposisjon • Internasjonal standard (flertall EU-land) • Bygger på trinn 2 og 3 parallelt – modulært • Sterkere posisjon overfor KDD og DiBK • Kan kobles direkte på RIBA-arbeidet som inspirasjon	TRUSLER <ul style="list-style-type: none"> • Politisk motstand fra totalentreprenørmarkedet og andre fagmiljøer • Krever politisk kapital og gjennomslag på m2 og m3 • EØS-utfordringer ved for vid aktivitetsbeskyttelse, må utredes. • Risiko for intern splittelse om ikke alle arkitektgrupper inkluderes (landskap, interiør)

Vedlegg 2 – Internasjonale referanser

Land	Reguleringstype	Register	Aktivitetsbeskyttelse	Anmerkning
Storbritannia	Tittelbeskyttelse (ARB / Architects Act 1997)	Offentlig (ARB)	Ingen enerett – åpent marked (søknad mai 2026 og beskyttelse av aktivitet)	<i>Tittel, etikkode (6 standarder), CPD. Grenfell → dutyholder-roller (funksjonelt, ikke arkitektspesifikt).</i>
Tyskland	Hybrid: tittel + innleveringsrett (Architektenkammer)	Delstatlige kamre	Bauvorlageberechtigung: kun registrerte signerer byggesøknader	<i>BAK samordner 16 delstater. Etikkode, CPD og PII i kamrenes regelverk.</i>
Norge (nå)	Funksjons-ansvarsregulering (PBL/SAK10)	Sentral godkj. (frivillig)	Delvis: TK3 krev femårig utd.	<i>Tittelen ikke beskyttet. Ansvarsrettssystemet under utredning.</i>
Sverige/Danmark/Finland	Funksjonsregulering – ingen tittelbeskyttelse	Nei (frivillig)	Ingen rettslig aktivitetsbeskyttelse	<i>Foreningsbaserte etikkodeverk. Danmark: Arkitektens løfte. Ikke som modell for Norge.</i>
Flertall EU	Lovbeskyttet tittel og/eller kammersystem	Offentlig register	Varierer – fra tittel til innleveringsrett	<i>Dir. 2005/36/EF (Annex V) regulerer gjensidig anerkjennelse. De fleste EU-land: tittelen er beskyttet.</i>

Videre per land:

Land	Tittel- beskyttelse	Krav om offentlig register / kammer	Kobling til akkreditert utdanning (EU 2005/36/EF)	Aktivitets- beskyttelse	Kort karakteristikk
Tyskland	Ja	Ja – delstatlige arkitektkamre	Ja – master + praksis	Delvis (avhenger av delstat)	Sterk profesjonsmodell, tydelig markedssignal
Frankrike	Ja	Ja – Ordre des Architectes	Ja – master + HMONP	Ja – for prosjekteringsansvar	Klassisk kontinentalt profesjonssystem
Nederland	Ja	Ja – Architects' Register	Ja – akkreditert utdanning	Nei (primært tittelvern)	Klar kobling tittel ↔ kvalifikasjon
Belgia	Ja	Ja – Ordre	Ja	Ja	Tittel og praksis begge regulert
Spania	Ja	Ja – Colegio Oficial (obligatorisk)	Ja	Ja	Sterk korporativ modell
Irland	Ja	Ja – statlig register	Ja – eksplisitt koblet til EU- direktivet	Begrenset	Anglosaksisk variant med tittelvern
Danmark	Delvis / indirekte	Nei (bransjeorganisering)	Ja (utdanning), men svak juridisk kobling	Nei	Profesjonsstatus via marked og organisasjoner
Sverige	Nei	Nei	Ja (utdanning finnes, men ikke juridisk koblet)	Nei	Arkitekt er markedsbetegnelse
Finland	Delvis	Frivillig register	Ja	Nei	Myk regulering, men sterk utdanning
Norge	Nei	Nei	Ja (utdanning), men ikke koblet til tittel	Nei	Avvik fra hovedmønsteret i EU